

αστεῖος

αστεῖος, -εία, -εῖο, επίθ. [*<αρχ. ἀστεῖος (= πολιτισμένος) <ἄστυ (= πόλη)>*], αστεῖος. **1.** που στερείται σοβαρότητας, που προκαλεί ειρωνικά γέλια, που είναι γελοῖος και, κατ' επέκταση, που είναι ασήμαντος, ανάξιος λόγου, τιποτένιος: «κατάντησες πολύ αστεῖος ἄνθρωπος με τις γελοιότητές σου || ἔχεις πολύ αστεῖο ντύσιμο || δεν ασχολούμαι με αστεῖες υποθέσεις || αυτά είναι αστεία κέρδη». **2.** το ουδ. ως ουσ. **το αστεῖο**, έξυπνος λόγος, έξυπνη ενέργεια ή διήγηση που προκαλεί γέλιο: «μας εἶπε ἓνα πολύ πετυχημένο αστεῖο και ξεραθήκαμε στα γέλια». Υποκορ. **αστειάκι, το**. Επίρρ. **αστεία**. (Ακολουθούν 46 φρ.)·

- *αθώ αστεῖο*, που δεν ἔχει σκοπό να γελοιοποιήσει κάποιον, που είναι ανυστερόβουλο: «ἦταν ἓνα αθώ αστεῖο, γι' αυτό δεν πρέπει να μου κρατάς κακία»·

- *άνοστο αστεῖο*, που δεν προκαλεί γέλιο, που είναι σαχλό: «μας εἶπε τόσο άνοστο αστεῖο, που ἤθελες γαργαλιέρα για να γελάσεις»·

- *ἀσ' τ' αστεία*, παρακλητική έκφραση σε κάποιον να σοβαρευτεί. Συνήθως της φρ. προτάσσεται το ἔλα·

- *αστεία δικαιολογία*, που δεν είναι σοβαρή, που δε γίνεται πιστευτή: «περ μου κάτι σοβαρό για το λόγο που ἄργησες, γιατί αυτό που μου λες είναι αστεία δικαιολογία»·

- *αστεία δουλειά*, βλ. λ. δουλειά·

- *αστεία λες*; βλ. συνηθέστ. *αστειεύεσαι*; λ. *αστειεύομαι*·

- *αστεία πράγματα!* ή *αστεῖο πράγμα!* βλ. λ. [πρά\(γ\)μα](#)·

- *αστεῖο ποσό*, βλ. λ. [ποσό](#)·

- *γι' αστεία ή γι' αστεῖο*, βλ. φρ. *στ' αστεία*. (Λαϊκό τραγούδι: *τσαντίστηκε ο Μαστραπάς κι ἔγινε πάλι σαματάς μες στῆς χήρας τῆν ταβέρνα, με το κέρνα-ξανακέρνα, γιατί εἶπανε γι' αστεῖο τῆς μικρῆς: ἔλα στο θεῖο!*)·

- *δε σηκώνω αστεία*, δε δέχομαι αστεῖσμούς, είτε γιατί εἶμαι σοβαρός είτε γιατί εἶμαι ιδιότροπος ή δύστροπος: «θέλω να 'σαι σοβαρός ἀπέναντί μου, γιατί δε σηκώνω αστεία»·

- *δεν εἶναι αστεῖο πράγμα να...*, βλ. λ. [πρά\(γ\)μα](#)·

- *δεν εἶναι ώρα γι' αστεία*, βλ. λ. ώρα·

- *δεν κάνω αστεία*, **α.** μιλώ, ενεργώ σοβαρά, δεν αστειεύομαι, σοβαρολογώ: «πρόσεξε με καλά, γιατί δεν κάνω αστεία». (Λαϊκό τραγούδι: *ψηλά τα χέρια, φώναξε, ληστεία! Δεν κάνει το μπιστόλι μου αστεία*). **β.** εἶμαι ιδιότροπος, δύστροπος: «θέλω να τον πάρεις πολύ στα σοβαρά, γιατί δεν κάνει αστεία»·

- *δεν παίρνω ἀπό αστεία*, βλ. λ. *δε σηκώνω αστεία*·

- *δεν το λέω αστεία*, μιλώ σοβαρά, σοβαρολογώ: «πρόσεξε καλά αυτό που θα σου πω, γιατί δεν το λέω αστεία»·

- *έξυπνο αστεῖο*, που προκαλεί το γέλιο: «μας εἶπε ἓνα έξυπνο αστεῖο και γελάσαμε με τῆν καρδιά μας»·

- *κάνω αστεία*, συμπεριφέρομαι με τέτοιο τρόπο, ὥστε να προκαλέσω το γέλιο στην ομήγυρη: «ευτυχώς που ἔχουμε στην παρέα μας τον τάδε και γελάμε κάθε τόσο με τ' αστεία που μας κάνει». (Τραγούδι: *του φέρνω δώρα, δεν τα φορά, του κάνω αστεία, δε μου γελά*)·

- *κρύο αστεῖο*, που είναι ανόητο, σαχλό, που δεν προκαλεί το γέλιο: «μας εἶπε ἓνα κρύο αστεῖο και περίμενε να γελάσουμε κι ἀπό πάνω!»·

- λέει *αστεία*, λέγεται ειρωνικά για άτομο που μας ζητάει απίθανα ή παράλογα πράγματα. Συνήθως της φρ. προτάσσεται διπλό ή τριπλό *χα* και είναι πολλές φορές που η φρ. κλείνει με το *ο άνθρωπος*, οπότε έχουμε *χα χα, λέει αστεία ο άνθρωπος*.
- *λέω αστεία*, λέω ανέκδοτα που προκαλούν το γέλιο: «ξέρει και λέει έξυπνα αστεία»· βλ. και φρ. *το λέω γι' αστεία*.
- *με τ' αστεία*, **α.** χωρίς σοβαρότητα, με τα ψέματα: «με τ' αστεία δε γίνονται δουλειές». **β.** λέγεται για επιτυχία που δεν την περίμενε κανείς, γιατί δεν υπήρχε η επιδίωξη, τα φόντα ή οι προϋποθέσεις: «μπλέχτηκε με μια δουλειά για να περνάει την ώρα του και με τ' αστεία έκανε ολόκληρη περιουσία».
- *μεταξύ σοβαρού και αστείου*, λέγεται για κάτι που υποτίθεται πως το λέμε χωρίς να σοβαρολογούμε, αλλά κατά κάποιον τρόπο το εννοούμε: «μόλις ήρθαν στο κέφι, του ζήτησε μεταξύ σοβαρού και αστείου να του επιστρέψει εκείνα τα λεφτά που του είχε δανείσει πριν από καιρό».
- *μην το πεις ούτε γι' αστείο*, έκφραση με την οποία απαγορεύουμε κατηγορηματικά σε κάποιον να εκφραστεί για κάποιο θέμα αντίθετα από τη δική μας άποψη: «δηλαδή δε θα τον βοηθήσουμε; -Μην το πεις ούτε γι' αστείο», δηλ. αποκλείεται να τον βοηθήσουμε.
- *να λείπουν τ' αστεία*, λέγεται στην περίπτωση που θέλουμε σοβαρότητα σε μια συζήτηση ή μια διαδικασία: «από δω και πέρα να λείπουν τ' αστεία, γιατί πρέπει να συζητήσουμε σοβαρά»· βλ. και φρ. *δε σηκώνω αστεία*.
- *νόστιμο αστείο*, που είναι ευχάριστο και προκαλεί γέλιο: «μας είπε ένα νόστιμο αστείο και γελάσαμε».
- *ούτε γι' αστείο*, έκφραση που δηλώνει την αμετάκλητη απόφαση που πήραμε για κάτι και που συνήθως είναι αρνητική: «αν σου ζητήσει τη βοήθειά σου δε θα τον βοηθήσεις; -Ούτε γι' αστείο || αν σου στείλει πρόσκληση θα πας; -Ούτε γι' αστείο», δηλ. δε θα τον βοηθήσω, δε θα πάω.
- *όχι, αστεία*, έκφραση με την οποία δηλώνουμε τη σοβαρότητα κάποιας ενέργειας ή υπόθεσης. Συνήθως δίνεται ως απάντηση σε κάποιον που από άγνοια μας ρωτάει *σοβαρά(;)·*
- *όχι αστεία!* έκφραση για να δηλωθεί η ένταση μιας έκφρασης, μιας ενέργειας ή το μέγεθος, ο όγκος ενός πράγματος: «αυτή είναι αγάπη, όχι αστεία! || αυτό ήταν μάλωμα, όχι αστεία! || αυτή είναι βίλα, όχι αστεία!».
- *παίρνω γι' αστεία* ή *παίρνω γι' αστείο*, θεωρώ ότι έγινε ή ειπώθηκε κάτι με κύριο σκοπό την πρόκληση γέλιου: «έχε χάρη που πήρα γι' αστείο αυτό που έκανες, γιατί αλλιώς θα 'χες κακά ξεμπερδέματα».
- *παίρνω στ' αστεία* ή *παίρνω στ' αστείο*, δε δίνω την απαιτούμενη προσοχή, την απαιτούμενη σοβαρότητα: «μην παίρνεις στ' αστεία την υπόθεση, γιατί μπορεί να μπλέξουμε όλοι».
- *παράγινε τ' αστείο*, λέγεται στην περίπτωση που κάποια συζήτηση ή κατάσταση έχει υπερβεί το όριο της σοβαρότητας: «σοβαρευτείτε, επιτέλους, λιγάκι για να κουβεντιάσουμε, γιατί παράγινε τ' αστείο».
- *σαχλό αστείο*, που είναι ανόητο, χαμηλής ποιότητας, που δεν προκαλεί το γέλιο: «μας είπε ένα σαχλό αστείο κι εμείς βάλαμε τις γαργαλιέρες μας για να γελάσουμε».
- *στ' αστεία*, όχι σοβαρά, στα ψέματα: «μην τα παίρνεις τοις μετρητοίς, γιατί, ό,τι είπα, το 'πα στ' αστεία». (Λαϊκό τραγούδι: *χορεύαμ' ένα βαλς ίδιο μ' εκείνα που κάποτε μαγεύαν την Αθήνα και γίνηκε για χάρη μου ληστεία. Τι κρίμα που όλ' αυτά ήταν στ' αστεία...*)
- *τέλειωσαν τ' αστεία*, βλ. φρ. *τέρμα τ' αστεία*.
- *τέρμα τ' αστεία*, βλ. λ. [τέρμα](#).
- *το αστείο είναι ότι...*, το περίεργο είναι ότι...: «το αστείο είναι ότι, αντί να μου επιστρέψει τα δανεικά που μου

χρωστούσε, ήρθε και μου ζητούσε κι άλλα!»·

- το αστείο στην υπόθεση είναι ότι..., βλ. φρ. το αστείο του πράγματος είναι ότι(...)

- το αστείο του πράγματος είναι ότι..., το περίεργο στην προκειμένη περίπτωση είναι ότι...: «το ότι δε μου επέστρεψε τα δανεικά που μου χρωστάει, μπορώ να του το συγχωρήσω αλλά το αστείο του πράγματος είναι ότι έρχεται συνεχώς και μου ζητάει κι άλλα»·

- το γυρίζω στ' αστείο, βλ. φρ. το ρίχνω στ αστείο·

- το κάνω γι' αστεία ή το κάνω γι' αστείο ή το κάνω στ' αστεία ή το κάνω στ' αστείο, η συμπεριφορά μου έχει ως κύριο σκοπό την πρόκληση του γέλιου: «μην τον παρεξηγείς, γιατί, ό,τι κάνει, το κάνει γι' αστεία»·

- το λέω γι' αστεία ή το λέω γι' αστείο ή το λέω στ' αστεία ή το λέω στ' αστείο, αστειεύομαι, δε σοβαρολογώ: «εγώ το 'πα γι' αστεία κι αυτός παρεξηγήθηκε»·

- το ρίχνω στ' αστείο, αρχίζω να κάνω ή να λέω αστεία, αστειεύομαι, διακωμωδώ μία κατάσταση: «επειδή μια ζωή την έχουμε, κάθε φορά που μου 'ρχονται δύσκολα τα πράγματα, το ρίχνω στ' αστείο». (Τραγούδι: το χρήμα το περιφρονώ και κάθε μεγαλείο κι αν τύχει κάπου και πονώ **το ρίχνω στο αστείο**)·

- φτηνό αστείο, αστεϊσμός, αστείο που ενοχλεί, που είναι χαμηλής ή κακής ποιότητας, που θίγει. (Λαϊκό τραγούδι: μεγάλες κουβέντες, **αστείο φτηνό**, αφού σ' αγαπάω, όπου κι αν πάω, για σένα ρωτώ)·

- χοντρό αστείο, βλ. φρ. χοντροκομμένο αστείο·

- χοντροκομμένο αστείο, χυδαίος αστεϊσμός, που γελοιοποιεί πρόσωπα ή καταστάσεις: «όταν υπάρχουν οι γυναίκες μας στην παρέα, δε θέλω χοντροκομμένα αστεία από κανέναν»·

- χωρίς αστεία, εντελώς σοβαρά: «μεταξύ μας και χωρίς αστεία, ο τάδε είναι μεγάλος απατεώνας». (Λαϊκό τραγούδι: γι' αυτό ο Μάρκος, βρε παιδιά, και σεις **χωρίς αστεία**, να τρέξετε στον υπουργό να πάρω αμνηστία).

Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας